

כמה משקל קמח שיעור חלה באותו מקום. עכ"ד. במחכ"ת לפי מה שנחבאר אין לשער כן, שהמים של הרמב"ם היו קלים מהמים שבזמנינו, וכמ"ש התשב"ץ הנ"ל, וא"כ אף אם נבא כלי המחזיק תש"ף דרה"ם מים שבמקומינו, אין זה ודאי שכלי זה יכיל את התש"ף דרה"ם מים של הרמב"ם].

וטען לי ת"ח אחד, שדברי התשב"ץ שכתב שיש הפרש בין מי הנילוס לשאר מימות שבעולם, תמוהים, שכיום נראה שאין שום הפרש משמעותי בין המימות שבעולם. עכ"ד. אולם קשה להשיג על ראשונים כמלאכים, ובפרט בדבר כ"כ שלא ניתן כיום לבירור לאחר כמה מאות שנים. וגם לא ניתן לומר שהתשב"ץ טעה בדבר כ"כ פשוט. ועוד יש לדון בסוגיא זו מכמה אנפי, ואין כאן המקום להאריך, ובאתי עתה רק להעיר רק בנקודה זאת. ולפ"ז גם אין להוריד את שיעורי הרביעית והכזית לקולא.

וה' יאיר עינינו בתורתו אמן.

ואמנם ודאי דלכתחילה יש לחוש ולהפריש בלי ברכה כפי השיעור הקטן (1404 גרס),² דדלמא מים דידן ומים דהרמב"ם שוו להודיר. גם יש חילוק באופן שממלאים את המדה בקמח, אם בשפיכה או בניפוי לתוכה (שאו הקמח אזורי כיותר), וא"כ יש להוריד עוד את השיעור לכ-1100 גרם, ומשיעור זה ראוי להפריש בלי ברכה.

² וכן הגר"מ שטרנבוך שליט"א חשב לחומרא לשיעור הקטן אך לא לקולא (תשובות ונהגות ח"ה סי' קכ"ט). וגם הגרש"ז אמר שהגר"ח נזה לא דייק בשיעוריו ושיש להקטין עוד את השיעורים. אולם לא אמר את הסיבה לכך (כך שמע ממנו הרב יעקב וידער מח"ס לב ים, ומסר לי בן בע"פ).

ואמנם הגר"י זצ"ל (יביע אומר ח"ט סי' ק"ב אות ה') כתב שיש להוריד את שיעור החלה בברכה ל-1560 גרם ע"פ משקל הדרה"ם שהוא 3 גרם, אולם לענ"ד נראה כפי שנתבאר. ואגב יש להעיר דלכאורה דבריו במקום אחר סתרי אהר"י, שהרי אם מורידים את השיעורים פחות משיעורי הגר"ח נזה, א"כ יש להוריד אף את שיעורי השטת, שהרי שיעור חלה הוא ד' אצבעות, ואם מורידים את שיעור חלה שהוא מ"ג ביצים, ממילא יש להוריד את שיעור האצבעות, כמבואר בפסחים (קט.) ברש"י ובתוס' שם שמשיעור מקוה (אמה על אמה ברום שלש אמות) אנו גוזרים את נפח הכביצה, ואם נקטין את שיעור הכביצה יש להקטין גם את שיעור המקוה והאמה (46-45 ס"מ) והטפת (7.7 - 7.5 ס"מ), ואילו במק"א (חזון עובדיה סוכות עמ' ט', יביע אומר ח"ט אר"ח סי' ק"ח אות א') כתב שהטפת הוא 8 ס"מ.

ויש לעודר שאף לדעת הגר"י שכתב להפריש בברכה מ-1560 גרם, ודאי שיש לחוש ולהפריש בלי ברכה אף פחות משיעור זה, שהרי לשיטתו שהולכים אחר המטבעות הנמצאות במדינתנו, הלא משקל הדרה"ם הנמצא מזמנו של הרמב"ם נע בין 2.7 ל 3.4 ואם נכפיל 2.7 ב-520, הרי שיש להפריש (עכ"פ בלי ברכה) מ-1404 גרם, ולמה נתפוס במחלל את השיעור היותר גדול שהוא 3 גרם. ואף הממוצע הינו 2.91 גרם (מדות ומשקלות של תורה, עמ' ע"ט), ומכל האוסף המלכותי במצרים מזמן הרמב"ם נמצאו רק 2 מטבעות דרה"ם שממשקלם מעל 3 גרם (הידורי המדות, עמ' 228). ומסתבר יותר שהדרה"ם שכיוון אליו הרמב"ם הוא 2.8 גרם בקירוב (ראה בהידורי המדות שם, שהוכיח כן גם מממשקל הייגר). וכ"כ בשמו ר"ד יוסף (הידורי המדות, עמ' 78) ששיעור 3 גרם הוא שיעור בשופי, אולם יתכן שהוא אף פחות משיעור זה. ע"ש. ודלא כמ"ש בשמו הרי"ש רוח (תבואת השדה, עמ' ל"ה הערה 2) שבפחות משיעור 1560 גרם אין צורך להפריש כלל ואפילו ללא ברכה.

הרב אדיר כהן
מחבר ספר שו"ת ויען הכהן, ועוד
בני ברק

דברי הבלע שבקונטרסי הכוזב

בס"ד שלהי ניסן התשע"ט לפ"ג.

בהיות ובימי הפסח הפיצו קונטרס "דייני כוזב", כולו דברי בלע ונאצה נגד דייני ישראל המכהנים בכתבי-דין הרבניים, בצורה מזלזלת ומחפירה (וכל שמות הדיינים נכתבו בשםם אפילו ללא תואר "הרב"), ושוינהו לכולי דייני כביריני מתא ורשעים ח"ו, אף לגדולי הרבנים המפורסמים בתורתם וצדקתם, והחליטו שכל הדיינים שלוחי ארגוני הנשים והפורמים הם (ובעמ' ע"ח כתבו על הגרש"מ עמאר והגר"צ בוארון שהם מרמים את העולם יותר מן הרשעים הגלויים). ומי שכפוהו לתת גט ברבנות הגט בטל מן התורה ויכולה לחזור אף לבעלה כהן לכתחילה. ועוד האריכו בדברים הדברים. וכבר אשתקד הוציאו קונטרס "גיטי כוזב" כדומה לו. ובאמת שמכה ישנה היא, וכבר בשנת תשע"ב יצא קונטרס "כפיית מאסר" (לרא"ש גשטטנר), ושנה אחריי ספר "משפטי ישראל" (ואף שיצא בעילום שם, וכן ב' קונטרסי הכוזב, ויתכן ויש כמה מחברים, מ"מ כולם יש בהם אותה כתובת אימייל וכת אחת הם), כולם מלאים דברי נאצה על גדולי הדיינים. וכבר כתב מו"ר ועט"ר מרן ראש הישיבה הגאון **הנאמן** יחשל"א על כריכת קונטרס "כפיית מאסר" בזה הלשון: המחבר אינו ירא שמים ומזלזל בהגר"ע יוסף וקורא לו הראשל"צ שלהם (סוף עמוד ה') ומבואר בגמ' שדינו כאפיקורוס. ומי שזוכה לעיין בקונטרסו בשעת הפנאי ולהשיבו כאולתו תבא עליו ברכת טוב. עכ"ל. ובהיות וחפצתי בברכת טוב, בזמנו עיינתי קצת בקונטרס כפיית מאסר והתויתתי קו אחת הנה ואחת הנה, וכן בקונטרסים שאחריו, ובקצת עיון נשתוממתי לראות איך פעמים רבות סילפו הדברים והוציאו דיבת הדיינים רעה. וגדולה מזו, המעיין בקונטרס כפיית מאסר ובספר שאחריו שיצאו בשנים תשע"ב תשע"ג בחיים חיותו של מרן מלכא הגר"ע

יוסף זצ"ל, גדול דיניי ישראל בדרות האחרונים, יראו שעשאוהו כפוקר ורשע ח"ו. ואילו בקונטי גיטי כזב שיצא אחר פטירת מרן זצ"ל, קיימו בעצמם אחרי מות קדושים אמור, והביאו שמו בהערצה והכתירותו בתואר "מרן", וזייפו משמו כאילו סבר כעמדתם, ומתוך כך השיגו בדברי בלע על הדינים הבאים אחריו שזכו להעיר ומה לתקן, אך חלילה למשיניהו כטועים ורשעים לכול דיניי ועל צבאם גדולי ישראל. לא תהא כזאת בישראל! על כן הבאתי כאן מילי מילי קטני להראות שפעמים רבות דברי המעוררים הנז' תמוהים, ולעתים אף מסלפים בכוונה תחילה דברי אלו שהם משיגים עליהם. והמעט יעיד על הכלל כולו, שאין כוונתם לשם שמים, אלא לנגח ולסלף לא פעם ולא שתים, על שמועות אלו תצלנה אזנים, עד מהרה יזכנו ה' בבני ירושלים.

א קונטרס כפית מאסר

זה יצא ראשונה, בקונטרס כפית מאסר (עמ' י') כתב: ובוה נדחין מה שכתב הצ"ח (ח"א סי' מ"ב פרק ג' ד"ה וידע"נ) בשם רב אחד מהם: דאילו היה הבי"רואה דברי התשב"ץ הללו [ח"ב סי' ח'] אז היה מחיר לכפות במאסר עלי. אבל הכל יפצה פיהו, דמלבד מה דמיר הב"י היה בקי בדברי התשב"ץ, ומביאו יותר מק"ס פעמים בספרו. הלא הבי"ר גם מביא על אחר (אה"ע סי' ע"ז) את דברי התשב"ץ (ח"ב סי' רנ"ו) וכו' היעלה על הדעת שדוקא תשובה זו לא ראה. אלא ודאי דאין זאת משום שלא ראהו אלא וכו'. עכ"ל הקונטי. וכוונתו להשיג על מה שכתב הגאון צ"ח אליעזר שם בשם מרן הגר"ע יוסף זצ"ל. והמעין שם יראה שלא כתב כן מדנפשיה אלא משם הרב יד אהרן (בצ"א נדפס דברי אהרן, וט"ס היא, והוא כ"א סי' קנ"ד הגהב"י אות כ"ב), אשר חיברו אחד מגדולי האחרונים הגאון רבי אהרן אלפנדי זצ"ל, אשר מרן החיד"א בשם הגדולים (בערכו) כתב עליו בהערצה: וזכיתי להכיר להרב הנזכר בזקנותו בעלותו לעה"ק חברון ת"ו, ונהניתי מזיו אור תורתו וקדושתו. ע"כ. ולגופם של דברים, איני יודע אם מחבר הקונטי, כתב שבכ"י מביא דברי התשב"ץ יותר מק"ס פעמים מרוב "בקיאותו" או בחיפוש במאגני מחשב, אך מעניין שעל אף גדול בקיאותו טח עניני מראות בהקדמת גאוני אלג'יר לשו"ת הרשב"ץ, שמהר"ר יעקב בירב בעבור מפס [מעיר פאס] בדרכו לארץ הקודש עבר דרך אלג'יר והעתיק כמה תשובות מתשובות התשב"ץ, ומסרם לתלמידו מרן ז"ל אשר קבעם בבית יוסף, אך רוב

תשובות הרשב"ץ לא היו לפניו, ומאן לימא לן דאי הוה שמיע ליה לאו בשיטתיה הוה אזיל בכל דבריו כאשר ראינו במעט שהיה לפניו. ע"ש. ומעתה מה שתמה עוד בקונטי, הנז' דבל"א"ה לא שייך טענה זו אחר שידוע מגדולי הפוסקים שכל הראשונים שהיו נצרכים לקביעת ההלכה נתגלגלו ליד מרן ומה שנתגלה אח"כ אינו משנה את ההלכה. עכ"ל. הנה גאוני אלג'יר הנז' כתבו בפירוש היפך דבריו. וכן העלה מרן הגר"ע יוסף בשו"ת יביע אומר חלק י (חחור"מ סי' א') וחלק י"א (חחור"מ סי' פ"ה) באורך מפי ספרים ומפי סופרים. ע"ש.

ומה שתמה שם (עמוד י"א): מדוע לא ימצא בדבריהם ולו פעם אחת "סברא" כזאת להחמיר, דרך משל, שאחד מהם יקום ויאמר כי אילו היה הרמב"ם רואה איך שרוב מניין ובנין של הפוסקים סוברים שאין לכפות על טענת מאסר עלי, בודאי שהיה מודה לדבריהם שלא לכפות, האם משוא פנים יש בדבר, דאטו סברא זו ניתן להאמר רק להקל על ידה ולא להחמיר. ע"כ. בזה גילה שאינו יודע כללי הוראה פשוטים, ואינו מבדיל בין ראשונים לאחרונים, שהראשון (ובפרט הרמב"ם) עטרת תפארת הפוסקים, כ"י חור"מ סי' ר"ז) כשכותב דבריו הוא מחמת שכן ברור לו בהכנת הסוגיא ולא יחזור בו כשרואה ראשון אחר (וע"ע למז"ק בשו"ת שמחת כהן מהד"ב חאו"ח (סוף סימן ק"ד) ולמור"ר בשו"ת בית נאמן ח"א (חיד"ד סימן כ"ח עמוד ש"פ) מה שביארו בזה). ואילו מרן ז"ל בנה דבריו עפ"ד עמודי ההוראה ושאר הראשונים, והכריע על פי רוב מנין או רוב בנין ושאר כללי ההוראה, ואם יראה ראשונים אחרים יכול להיות שיחזור בו. וכמו שחזר בו כמה פעמים בבדק הבית ובשלחן ערוך ממה שכתוב בב"י. והדברים ברורים לכל הלומד שלא על מנת לקנטר. [וכ"כ מרן החיד"א לענין לישון מעל ביהמ"כ בשו"ת חיים שאל ח"א (סי' נ"ו) ובכ"מ. נאמ"ן סי"ט].

עוד יש להעיר על מה שכתב בקונטי שם (עמוד י"ח): מכל זה יוצא ברור דלא כמ"ש בחיים ושלום ח"ב (סי' קי"ב) דלאחר פירוד של י"ח חודשים כופין להוציא, והוא יחידאה ממש בזה. וכל הקלים וריקים כהיום ומי שמקלם מגיד להם התאחזו על דברי החיים ושלום הללו ושמוחו עליה [צ"ל עליהם] כמוצא של רב. ובמק"א הארכנו לבאר דכנראה איזה זיפן החמיק דברים מופרכים הללו בדף האחרון מספרו ח"ב שנדפס כבר לאחר פטירתו וכו'. (והגדיל לומר בעמוד ע"ד אות ר', שהסומך ע"ד הרב חיים ושלום הרי הוא דיין שקר ועוקר

הדת ומין, יסבר פי דוברי שקר). עכ"ל. ומלבד שלא מסתבר לומר כן לחינם להוציא חלק מהספר מחזקתו. ואם נתחיל לומר כן, נאמר כן כמעט בכל הספרים שנדפסו אחר פטירת מחבריהם. עוד בה, שמתברר שכל ספר זה נדפס בחיים חיותו של הגאון המחבר רבינו חיים פלאג'י, וכמו שלאחר שגמר כל הספר, הוסיף הגהמ"ח השמטות ומילואים, וכן עשה הקדמה קטנה למפתחות שבסוף הספר. ואף לאחר המפתחות חתם שמו בר"ת בפסוקים. וכן אין כל זכר בסוף הספר או בשער, שנגמרה הדפסתו אחר פטירת הגהמ"ח, שאם היה כן מן הסתם היו בניו כותבים זאת, ומודיעים על האבידה הגדולה שהלכה לעולמה. ועל כרחק שהכל מידי הגהמ"ח יצא. וגדולה מזו אני אומר, שנעלם מעיני בעל הקונט' הנ"ל שהגרח"פ גופיה כתב תקנה זו בעוד מקומות, אף בחלק הראשון של ספרו (סימן א' דף ח' עמודים ג' וד'), שהביא דברי הרב בעי חיי (חאה"ע סוס"י כ"ג) שהזכיר גם בתשובתו (שבח"ב סי' קי"ב) הנ"ל, דאם ראו בית דין אחד מקרוביה משיא עצה שלא תתגרש יש לב"ד לנדותו ולהחרימו וכו'. וכתב אחר דבריו: וכיון שראו בעיניהם כינם לשמים שהענין רחוק מן השכל וכבר עבר זמן ולא הועיל כלום, ואזי ישתדלו לרחק האופן שתקבל גיטה בכל מיני כפייה ובכל מיני ריצוי עד שיתרצו, וכן אם ראו הב"ד שהאשה תתרצה ואיזה מקרוביה משיא לה עצה שיקשה [שתתקשה] עורפה ולא תקבל גט, אזי יש לב"ד לנדות ולהחרים ולהבדל ממנה וממי שמסייע לה להפרישה ולתת עצה שלא תקבל גיטה להכשיל עוד לבעל בכבלי העיגון וכמ"ש הרב פליטת בית יאודה בתשובה וכו'. ע"כ לשונו שם. וכן בתשובה אחרת חלק ב' (סימן ל"ה) לגבי איש שחלה בחולי הכפייה, אחר שהביא מחלוקת אם כופים להוציאו, כתב כזה"ל: ולענין הלכה למעשה נראה דאם האשה אינה יכולה לסבול הצער הזה וכבר נתפרדו זה מזה זמן רב, ונלאו לקרבן, ואינה שומעת כי אינה יכולה לסבול, כי בלא"ה כ"ע מודו דאפילו למ"ד דאין כופין לאיש לגרש מ"מ אין כופין אותה להיות יושבת עם בעלה, וכיון שכן כל שעבר שנה אחת תמימה ולמחרה שתי שנים, אזי נראה דכופין אותו לגרש, דאיכא תרתי לאיש שלא יוכל לעמוד בלא אשה דאפשר שימצא אחרת שיכולה לסבול צער זה ולא יהיה עומד בלא אשה, וגם האשה עצמה מדינא אינה יכולה לעמוד בלא איש וכמ"ש מהר"ך, וכ"ש כשהיא ילדה [פ'י צעירה] דחיישינן דילמא נפיק מינה חורבה בהיותה אסורה בכבלי העיגון, ופוק חזי בפוסקים כמה היקלו בעיגונא דאתתא שנעלם בעלה דאיכא משום ספקא שמא יהיה חי ואסורה למשום אשת איש עם כל זה היקלו קולות רבות כדי שלא תהיה עגונה, ובפרט

כשהיא בחורה, עד שהפרישו על המזה ולומר דסמיכין על סברא יחידאה וכמ"ש הפוסקים באה"ע סי' טו"ב ובסה"ק נשמת כל חי חאה"ע סי' נ"ו ובפסק שכתבתי במקום אחר בס"ד. וכל שכן שהחייב מוטל על כל דיניי ישראל להקל בזה כדי שלא יצאו לידי תקלה מב' צדדים, מצד האיש ומצד האשה, בהיותם אסורים בכבלי העיגון יכול על מִגָן [פ'י] על חנם. מלשון מדרש רבה איכה בפסוק כי ה' הוגה על רוב פשעיה (א' ה'). **נאמין ס"ט** בלי תקוה וכו'. עכ"ל. האם עכשיו יאמר שגם החלק הראשון שיצא שנים רבות קודם לכן בעוד הגהמ"ח בתוקפו וגבורתו, נכנסו לתוכו דברים ע"י זרים וזיזיפנים? אלא ודאי שהכל יצא מקולמוסו הטהור של הגרח"פ ללא כל ספק. וזה ברור לכל מודה על האמת.

ומה שהוסיף עוד בקונטרס הנז' שדברי הגרח"פ לא נתקבלו אצל שום פוסק, והא ראה, שבמשך מאה שנה מעת שנדפסו דבריו הללו, לא הביא דבר זה בשום פוסק. ואף לא מהפוסקים הספרדים שמחכבים דבריו ורגילים להביא הרבה מספרו זה הדן רק בענייני אה"ע, כגון בניו הרב יפה ללב והרב ויען אברהם. וכן בספרים: שדי חמד, אבני האפוד, תעלומות לב, איש מצליח, ויחי יוסף, ויקח אברהם, רב פעלים, שואל ונשאל, דבר המשפט, סבא קדישא, יש מאין. וכולם היו אחר תקופתו ומזכירי ספרו, ומחידושו זה העלימו עיניהם, והסיבה כי היה תמוה בעיניהם מאד תקנה זו, ולא נתקבלה אצלם כלל. עכ"ד. טחו עיניו מראות, שבלשושה מהספרים שהזכיר, תעלומות לב חלק ב' (חאה"ע הלכות גיטין סימן א' דף ל"ו), ודבר המשפט (סימן מ"ו, דף קי"ב סוף ע"ב), ואיש מצליח חלק ג' (חלק משפט וצדק סימן ס"ח אות ו'), אכן הביאו תקנה זו וסמכו עליה, ולא מצינו לאף אחד משאר הרבנים שהזכיר שיכתוב כנגד תקנה זו, אלא חלקם הביאוהו וכנ"ל, וחלק לא הוצרכו להביאה בנדרניהם. ואם היה נראה להם אחרת מדברי הגרח"פ, היו מביאים דבריו וחולקים עליו בדרך ארץ ובכבוד כדרכה של תורה (וכמו שהוא עצמו בקונטרס הנ"ל לקמן עמוד ס"ט, על מי שכתב שהרב עין יצחק כתב אחרת מהחת"ס, באותו נדון של החת"ס, ולא הזכיר דברי החת"ס וחלק עליו להדיא אף שהוא בקי מאד בדברי החת"ס, מחמת כבודו. כתב כנגדו בקונטרס שם, דאם ככה בכל התורה נאמר כן, ואזוהי כל הכללים שלא אומרים הלכתא ככתראי רק כשהאחרון הביא דברי הקדמון (כמ"ש מהר"י ט"ח חאה"ע סימן כ"ב והש"ך חו"מ סימן כ"ה ס"ק כ"א), ונעשה צחוק מכל הכללים, וזה עקירת התורה ממדרגת ראשונה וכו'. ע"כ. ולא נרגש שהוא עצמו כתב כיו"ב ממש. ואדרכא אם שם שהרב עין יצחק באותו נדון ממש לא הזכירו הוא טוען

שאי אפשר לומר שעשה כן מחמת הכבוד, כל שכן בנ"ד שיתכן ולא הזכירו תקנה זו כיון שלא בא להם נדון כזה. וכ"ש דלקושטא דמילתא חלקם הזכירוהו וסמכו עליו).

ומה שכתב עוד בקונט' הנז': דאף ה"ראבב"ש קונט' (מדור הקודם) שנמכרו לעקר הציוני, כתבו כולם בפסקים שלהם שאין לבנות כלל על דברי החור"ש הללו וכו', וציין לכמה מקומות בפד"ר. המעיין במקומות שציין יראה שההפך הוא הגמור, שאמנם הגר"ש גורן בכרך ט' (עמודים 213-211), לא סמך על דבריו. אולם הראשון לציון הגר"מ אליהו באותו פסק דין (שם עמוד 221) ביאר דברי הגר"פ, בדוראי גם הוא מדבר במורדת, אלא שבזמן קצוב זה מוכיח ומחזק שהיא המורדת וסמך עליו. וכן הגר"ר יוסף קאפח באותו פסק (בעמוד 217). הסתמך ע"ד הגר"ח פלאגי אלו. וכן בכרך ד' (עמודים 113-112), בפסק דין של בית הדין הרבני הגדול, הראשון לציון הגאון רבי יצחק נסים והגאון רבי יוסף שלום אלישיב והגאון רבי בצלאל זילטי זצ"ל, הסתמכו ככל עוז על דברי הגר"ח פלאגי הנ"ל. וכן בכרך י"א הגר"ש דיכונבסקי (בעמוד 206) הסתמך על תקנתו של הגר"ח פלאגי בזה. ע"ש. וכן הראשון לציון הגר"ע יוסף זצ"ל סמך על תקנה זו בשו"ת יביע אומר חלק ג' (חאה"ע סימן י"ח אות י"ג וסוף סימן כ') וחלק ח' (חאה"ע סוף סימן כ'). ועוד רבים ושלמים מהדיינים הבאים אחריהם.

וכן מה שהאריך בקונט' הנז' (עמ' מ"ח) בענין הרחקה דרכינו תם לבאר דברי מרן הש"ע אה"ע (סי' קנ"ד סעיף כ"א) בהאי לישנא: אומרים לו וכו', ואם לא תוציא מותר לקרותך עבריינא, דהיינו שמודיעים לו דלולא השאלה דמעושה, היה מותר לקרותו כך. ע"כ. הוא הסבר מתוך מוצק, דחוק ורחוק מפשט הדברים, והעיקר חסר מן הספר. ולחנם השיג בלשון מדברת גדולות על מרן יביע אומר ח"ח (חאה"ע סי' כ"ה אות ב'). ומה גם שכל המקורות שהביא בקונט' שם כפי הנראה לקחם מהיכ"א, וכוור ששתית ממנו מים וכו'.

ב) ספר משפטי ישראל

ואחר כל זאת הופיע ספר "משפטי ישראל", בעילום שם, שם גם ירו חצייהם בגדולי הדיינים בלשון מדברת גדולות. אך שם (סימן ו') הואילו להסכים שהגר"ח פלאגי "גאון אמיתי", אך כתבו שכל דבריו (בחלק ב' סי' קי"ב) הם רק לשדלו לתת גט, כמו שכתב כמה פעמים בלשונו, ומה שכתב "לכופס לתת גט עד שיאמר רוצה אני", אין כוונתו לכפייה ממש. הנה גם אם נאמר כן, מ"מ הרי

הבאנו שהגר"ח פ' גופיה ביאר משנתו בח"ב (סי' ל"ה) ומתבאר דאיירי התם בדין שיש בו מחלוקת אם כופים אותו להוציא, וכתב דבכה"ג דעבר שנה תמימה ולכל המרבה שנתים, כופין אותו לגרש, כיון דאיכא כזה תקנה לאיש ולאשה, שאין כל אחד מהם יכול להשאר כך לבדו, ובכה"ג עדיף לן למסמך על הפוסקים שכופים לגרש בכה"ג, מאשר להשאיר המצב כך ששניהם אסורים בבלי העיגון. ע"ש. הרי דאיירי בכפייה ממש, שבזה כל שיש אומרים שכופים, גם לאלו שלא כופים בכה"ג יש לכפות. ועוד דכפייה במאסר קילא משוטטים. ועיין בשו"ת יבי"א ח"ג הנז', שאף שצידד שהגר"ח פ' בתקנתו לא איירי בשוטטים, מ"מ בצירוף דעת האומרים שכופים במאסר עלי יש להניחו במאסר. ע"ש.

ומה שהארכו בספר הנז' (סימן ד') לדחות את דברי "דייני הרבנות" הרב ציץ אליעזר והרב יביע אומר, שדבריהם "תמוהים ומוזרים ורחוקים לא שרידים ולא קיימים", ועוד לשונות כיוצא בזה, וחשדו בגר"ע יוסף (עמ' פ"ה) שאצלו איסורי ממוזרות ואשת איש קלים משאר ההלכות. ע"ש. לא חפצו לדעת שאף שכל צירוף לבדו יש מקום להתוכח, מ"מ בהתקבצות כל כך הרבה צירופים יחדיו יש מקום לפסוק כן במקום צורך כזה שיש חשש שהאשה תצא לתרבות רעה וכו' (וכמו שביאר כל זה הגר"ע יוסף גופיה בהסכמתו לספר אדני פז אבירד חלק א').

ג) קונטרס גיטי כוז

ואחר פטירת מרן הגר"ע יוסף זצ"ל הוציאו קונטרס "גיטי כוז", ולהטעות את הצבור החלו לכבד את מרנן הגר"ש אלישיב והגר"ע יוסף, ולהעביר את ההתקפות לדיינים הבאים אחריהם ושקדמו להם. כך למשל כתבו (עמוד י"ח) שמפני לחץ ארגוני הנשים והחילוניים אין הם מקיימים אפילו את פסקם, ולדוגמא נקטו את הדיין יוסף גולדברג (כמובן בלי "הרב" כדרכם בכל דבריהם). שספרו "אלו כופין להוציא" (עמ' רמ"ב) כתב שהטענת שלא כדרך אין לכופו להוציא ומקורו מהשד"ח בשם עדות ביעקב (סי' ל"ו), ודיין זה עצמו פסק שיש חיוב גט במקרה זה וחייב במוזנותיה. ע"כ. ולא ראיתי את הפסק שדברו (ויתכן והיו שם עוד צירופים), אך את ספר עדות ביעקב פתחתי, וראיתי שמבואר שם שאין "לכוף" להוציא, אבל נאמנת ויכולה ללכת ממנו ואין דינה כמורדת וחייב במוזנותיה, ויש לכופו באיזמים וכו' רק לא בשוטטים. וכן פסק בשו"ת ישכיל עבדי ח"ה (חאה"ע סי' כ"ה). ע"ש.

האשה אומרת כי ספק יש בה בשטות. וזוהי תמוהותם בייחש פירושם תחת

עוד כתבו (עמ' מ"ב) בשם "הרה"ר [הרב] יצחק הרצוג בספרו היכל יצחק" ח"א (חאה"ע סי' ה' סק"ב אות ה') שמאסר ואפילו בצינוק לא נחשב כפייה. ותמזהו: ויש לשאול את הדיינים המתירים כפייה בכלל ובצינוק כי הוא כ"כית הבראה", אז מדוע בהלכות שבת החשיבוהו לפיקוח נפש וכו'. ע"כ. והמעין בהיכל יצחק יראה שכתב בהאי לישנא: ואף שיש לומר שמאסר בארצו הקדושה תחת ממשלת ישראל בתנאי מאסר אנושיים קל משוטין, מ"מ אולי עדיף שהכפייה לא תהיה ע"י מאסר אלא ע"י הטלת קנס וכו'. ע"כ. ומלבד שלא הוכיר צינוק, לא כתב שמאסר לא חשיב כפייה, אלא שהוא יותר קל משוטמים, היינו שאם יש מקרים שמותר לכפות בשוטמים כל שכן שמותר בזה להכניסו למאסר, וגם בזה המליץ שעדיף להחליפו בממוץ. ובעלי הקונט' הנז' שינו מלותיו כדי להכפישו.

ומה שכתבו (עמ' כ"ה): יש בידינו עשרות פסקי דין שחייבו את הבעל לגרש על פי רבי חיים פלאג'י, והנה עושים כל זה במחשך וכו' והסיבה לכך ידועה שהרי מוך הגרי"ש אלישיב ומוך הגר"ע יוסף כיכע אומר התנגדו בכל עוז לכפייה זו וכו'. ע"כ. וכמובן לא ציינו מקורות לדבריהם. אך שא נא עיניך וראה להגרי"ש אלישיב בפד"ר כרך ד' (עמ' 112) ולהגרע"י בשו"ת יבי"א ח"ג (חאה"ע סי' י"ח אות י"ג) וח"ח (ס"ס ב') שסמכו בכל עוז על דברי הגר"ח פ.

ומה שכתבו עוד (עמ' מ"ח) שפורש כיבי"א ח"ג שהגר"ח פ' לא מדבר בכפייה ממש. "והרה"ר [הראש"ל הגר"י יוסף] דקר את אביו בעל היכע אומר וצוק"ל שאסר לחלוטין כפייה". הנה באותו מקום שצינו כיבי"א לא כתב כן אלא בדרך "אפשר", ועכ"פ למעשה סמך בכל עוז על דברי הגר"ח פ' (עם צירופים אחרים) והורה להכניס את הבעל למאסר עד שיתן גט (ע' יבי"א שם ס"ס כ').

ומה שכתבו (עמ' י"ח): שכל גדולי הפוסקים (כולל מוך היכע אומר) פסקו שמונחות מעוכבת הוא גזל גמור והדבר פוסל את הגט וכו'. ע"כ. ושוב (עמ' נ"ג) ציינו מקור לכך משו"ת יביע אומר חלק י"א (חאה"ע סי' ס"ה) וכתבו שהגט בזה בטל מן התורה מדין גט מעושה שלא כדין. ומזה תמזהו על הדיינים בזה"ז. ע"ש. המעיין כיבי"א שם יראה שהביא בזה מחלוקת בין גדולי הפוסקים, אלא שלמעשה הכריע להחמיר, אך הקל אם פסקו הראוי לה למונחות, אך כיתר מזה אין לחייבו, דיאמר הבעל קי"ל כהפוטרים. ע"ש. וע"ע לו בשו"ת יבי"א ח"ה (חאה"ע סי' י"ד אותיות ג'-ו') ביתר שאת שהאריך במחלוקת הפוסקים בזה (ודעתו נוטה שלא לחייבו). ובשו"ת יבי"א ח"ח (חאה"ע סי' ב' אות ב') צירף דעת הסוברים שחייב במונחותיה בנדונו. ע"ש. ועכ"פ בשום מקום לא כתב שהגט

בטל מן התורה, ואדרבה בפירוש כתב כיבי"א ח"ו (חאה"ע סי' י'), וז"ל: לדעת הרמב"ם גט המעושה שלא כדין בישראל אין הגט פסול אלא מדרבנן. וכן דעת מוך הש"ע (סי' קל"ד סי"ו) וכו' וא"כ בדרבנן בודאי דשפיר סמכין על כל הפוסקים הנ"ל להקל. ע"כ. וע"ע לו כיבי"א ח"ג (חאה"ע סי' כ' אות ל"ד) שכתב: שבית דין שפסקו לכוף את הבעל לגרש ע"פ איזה פוסקים, אפי' טעו בדיון והיו גט מעושה שלא כדין אין הגט פסול אלא מדרבנן וכו'. ע"ש.

עוד ראיתי להם (עמ' מ"ז) שכתבו בשם הדיין [הרב] מרדכי טולידאנו בשו"ת מעשה בית דין (חחו"מ סי' ה') "עובדת סוציאלית היא כשליח בית דין אשר נאמן כשני עדים". והמעין בגוף הספר לא יראה שכתב כלל חיבות אלו, רק כל נדונו אם מותר לשמוע את חוות דעת העו"ס שלא בפני בעלי דין, אך בודאי לא סמכו עליה בעינים עצומות כלל כיער"ש.

ד קונטרס דייני הכוזב

ושוב מקרוב הוציא קונטרס "דייני הכוזב" אשר גם בו כתבו דברי כוזב, ולדוגמא כתבו (עמ' ט"ל) על פסק אחד הדיינים שהגט שיתן בעקבות פסקו בטל מן התורה, כי הגרי"ש אלישיב בקובץ תשובות ח"א (סי' קפ"א) כתב שבכפיית גט לכל הדעות הפסק חייב להיות בפני הבעל, ודיין שיפסקו שלא בפניו הפסק בטל וכפייתו אסורה. עכ"ד. והמעין שם יראה שמדבר באופן שהבעל לא בא כלל אף לא לדין הראשון ולא שמעו עמדתו ויתכן והאשה דוברת כנגדו דברים לחינם. אך אם היה בנדונים הראשונים שפיר דמי. ובלא"ה הרי בנדון זה הבעל (שהוא בחו"ל) שלח נציג מטעמו לבאר עמדתו. ועוד שהגרי"ש א' עצמו כתב לעיל מיניה (סי' ק"פ) שאם סירב לבא והב"ד הוציא עליו כתב סירוב, אם הוא מהכופין להוציא הגט יהיה כשר גם אם ניתן מחמת האיום. ע"ש.

ומה שכתבו (עמ' צ"ה) שמי שהמציא ראשון שכופים עפ"ד רבינו ירוחם (נתיב כ"ג חלק ח') היכן שמרדו זה על י"ב חודש, הם "דייני הרבנות בלבד". וכתבו שהם טעו בפשט וכו', ודחקו איזה פירוש ברבינו ירוחם דדחיק ואתי מרחיק. אך לא גילו לציבור שהגרי"ש אלישיב (שלאורך כל הקונטרס התהדרו בפסקיו) בפד"ר ח"ח (עמ' 323) הוא אחד מדייני הרבנות (ואולי הראשון שבהם) שסמכו על רבינו ירוחם. והם עצמם בספר משפטי ישראל עדיין לא חשבו כל כך לדחוק בלשון רבינו ירוחם.

עוד כתבו (עמ' ק"ה) בשם הגר"ע יוסף בשו"ת יביע אומר חלק י"א (חאה"ע סי' ס"ה) שהיכן שמחייבים מזונות מעוכבת הגט בטל מן התורה. ע"ש. ולא דקו כלל בדבריו, ועכ"פ בודאי שאין הגט בטל מה"ת. וכבר ביארתי זה לעיל (על דבריהם בגיטת הכזב עמ' י"ח ונ"ג).

ומה שהוסיפו (עמוד ק"ו) לרתום לעגלתם את הגר"ש אלישיב בקובץ תשובות ח"ד (סי' קס"ח-קס"ט) שהוכיח מגדולי הראשונים ומרן הש"ע שגם אדם שמתור לכפותו בשוטים אסור לכפותו ע"י אונס ממונו, וכל אונס ממונו מבטל את הגט מהתורה. ועפ"י כתבו שדיינים שמחייבים מזון מעוכבת מתירים אשת איש לשוק. ע"ש. המעיין בקובץ תשובות שם יראה שלא העלה על דל שפתיו כלל שהגט בטל מהתורה, רק הוסיפו על חשבוננו מלים שלא עלו על לבו. ובעיקר הדברים, לא הבינו כלל דבריו, וגם הוא סובר שם שאם משלם בכרי שלא יכניסוהו לכלא שפיר דמי. ועכ"פ התם איירי בהיכן שלפי הדין אין כופים אותו רק שהדין שצריך לגרש. ועוד דדבר זה לא נפיק מפלוגתא, ורבים הסוברים שהייב במזונות כמ"ש בביב"א הנ"ל. ובשו"ת ציץ אליעזר חלק ד' (סי' כ"ד) האריך בזה, ודעתו לחייב מזונות לכתחילה, וברצותם כותבים על הרב ציץ אליעזר שהוא מגדולי ישראל (בקונט' עמ' קמ"א), וברצותם מתעלמים מדבריו או שדוחים אותם כחוק יד (עין במשפטי ישראל עמ' ע"ו שכתבו על דבריו בזה שראויותיו תמוהות וכו').

עוד האריכו (עמ' ק"כ-קכ"א) שדין בית דין הגדול לערעורים פסול לפי ההלכה ודינו כערכאות הגויים וכו', וסמכו בכל עוז על עדותם של גדולי ישראל הגר"ע יוסף בשו"ת יביב"א ח"ב (חחו"מ סי' ב') והגר"ש אלישיב בספר משוש דור ודור (עמ' 268) על הבעיות שלעתים היו שם. אך שכחו ששניהם ישבו שנים רבות בבית הדין הגדול לערעורים! וכל חיייהם נלחמו להכניס לשם דיינים כלבבם, ואת דיינים אלה עתה תוקפים בעלי קונטרס זה. ואף שבודאי תמיד יש מה להעיר ולתקן, אך חלילה לשווייניהו לכולי דייני כרשעים ומרימים יד בתורת משה!

וביותר תמוהים דבריהם בסוף הקונטרס (עמ' קכ"ב) שגטי הרבנות בטלים מן התורה, אחר שפוסקים כפייה שלא בפני הבעל ובמזונות מעוכבת וכו' כמ"ש הגר"ש אלישיב. וכבר ביארנו לעיל שכתבו בשמו דברים שלא עלו על לבו. אך מה שסיימו שאין בגטי הרבנות אפילו ריח הגט, ואף אשת כהן מותרת לחזור לבעלה, אם הגט היה בהסכמת הבעל יש צד גדול להתירה לחזור אליו, ואם היה בכפייה, אפילו הוא בר כפיה מותרת לחזור לבעלה כהן "לכתחילה", כיון שגיטתם בטלים מה"ת, שדינם כערכאות של גויים שכפו גט. וכל השומע יצחק

להם, איך מקנאות "להחמיר", באים "להקל" ולהרבות חללים בישראל. ושכחו שאותם דיינים שעשאו כגויים מונו על ידי גדולי ישראל ובראשם הגר"ש אלישיב והגר"ע יוסף שהתהדרו בכל הקונטרס בפסקיהם. ומנא להו לעשותם אף לא כישראל פשוט כשר שכפה גט שיש בוה משום ריח הגט. ומה שהוסיפו שאף שלדעת הרמ"ה (סי' רנ"ה) כפיית גט שלא כדין ע"י ישראל אסורה לחזור לבעלה כהן מדרבנן, מ"מ ספיא דרבנן לקולא. לא ידעתי להיכן נעלם "ספיא דאורייתא לחומרא" לדעת רבים וטובים ראשונים ואחרונים שבמקרים שמכחו עליהם הדיינים מותר לכפות אפילו בשוטים והגט כשר מדאורייתא ומדרבנן. וכבר כתב ביביב"א ח"ג (חאה"ע סי' כ' אות ל"ד): שכתב דין שפסקו לכוף את הבעל לגרש ע"פ איזה פוסקים אפי' טעו בדין והוי גט מעושה שלא כדין, אין הגט פסול אלא מדרבנן וכו'. ע"ש. וכל שכן במקרים של הדיינים שעל פי רוב סמכו על גדולי הפוסקים ועד גדולי האחרונים ובראשם מרן הגר"ע יוסף זצ"ל. ואילו בעלי הקונט' הקצינו לומר (עמ' קמ"ב) שכל גרושות הרבנות הם בחזקת אשת איש ואין דרך לברר אצל האיש או האשה ובודאי לא בפרוטוקולים של הדיינים שהם פסולים לעדות ודיינות וכו'. ובזה חלקו על הגר"ד לנדא שאמר שמורה לשואלים לברר ולבדוק כי יש גם גיטין פסולים (והם כתבו בשמו בעמ' י"ט שחייבים לעשות גט שני בכל מקרה, וציינו למס' טלפון 025805801 לשמוע ההקלטה, וכל השומע שם יראה ששינו וזייפו מלותיו). וגילו פרצופם שלא באים להחמיר ולתקן, אלא להיפך באים להקל ולהרבות חללים וממזרים בישראל. ה' ישמרנו מהם ומכל כיוצא בהם. אף שיש בדבריהם נחמה פורתא לראות סימני הגאולה (המוכאים בסוף סוטה). ויה"ר שנזכה לגאולת עולם כב"א.

*

והיו הדברים הנ"ל למראה עיני גאון עוזנו

מור"ר ועט"ר מרן ראש הישיבה יחשל"א

והילך דברי קדשו:

ראיתי כל דברי ידידנו הה"כ עליון למעלה שליט"א, וישר כחו ששיבר מתלעות עול ומשיניו ישליך טרף (איוב כ"ט י"ז), וחלילה לתורת אמת שתפול ביד זייפנים ורמאים. ואחרון הכביד שכוחתבים שאפשר לשמוע הקלטה מהגר"ר דוב לנדא, ולהקל על הקורא "העתיקו" דברי הרב לנדא כסילוף, "המעתיק הרים ולא

זו סימניו וכו' ע"י חתם יחזקאל אבן זקניא ד"ר יצחק יחזקאל

"שושן", ואמר להם שכותבים "סוסו" בסמ"ך שכן הוא עיקר השם, ושכן מפורש בספר ויקרא אברהם (אדארי). וכן ידוע מו"ר הרה"ג ר' יוסף סוסו הכהן זצ"ל כבאר-שבע. ועוד בא לפניו אחד בשם צפני (שם ידוע בגירסא) ואמר להם לכתוב בסמ"ך כי הוא ג"כ קיצור משם יוסף. וכשראו חכמי הדור כן תיקנו ע"פ החק שרק דיינים מוסמכים ע"פ הרבנות יסדרו גיטין, ולא כל הרוצה ליטול את השם יבא ויטול. ועכשיו נהפכה הקערה על פיה, זה פוסל דיינו של זה וזה פוסל וכו'. והשי"ת יעזור שיהיה שלום בין דייני ישראל, ודברי חכמים בנחת נשמעים. הנך יפה דודי אף נעים. ובא לציון גואל אכ"ר.

הכו"ח ביום ג' באייר ח"י למטמוני"ם

שנת בשו"ב ונחת תושעין (תשע"ט) לפ"ק.

נאמ"ן ס"ט

יד ושם

המרחם על בריותיו, הוא יחוס ויחמול וירחם על נרנח"י של המנוח מר

אבינו עזר כהן בר חנינא ז"ל

נלב"ע א' דרי"ח אייר התשי"ג

וכן לעילוי נרנח"י מרת אמנו כאדומה כהן בת גיזולו ז"ל, נלב"ע מוצ"ש

פרשת קדושים ב' אייר התש"ס

ואחיותינו אסתר בת כאדומה נלב"ע י"ז בשבט התשס"ח

ושרח חיה בת כאדומה נלב"ע י"ז בשבט תשע"ד

רוח ה' תניחם בגן עדן, נפשם בטוב תלין וזרעם יירש ארץ, ותהא נשמתם צרורה

בצרור החיים אמן.

ידעו, אשר הפסם באפו" (איוב ט' ה'). והא לך נוסח ההתקף שלהם והנוסח המקורי בטלפון מס' הנ"ל:

נוסח ההתקף

... השאלה למה החרדים נושאים

גרושות של רבנות? כיצד יתכן

לקחת גרושות בלי לעשות גט

שני? אני לא מבין איך אנשים

חרדים יכולים לסמוך על זה?!

למה לא לומדים את ההלכות

האלו... אני מדבר על זה

וצועק על זה אצל יחידים

שבאים אצלי... אנשים שסביבי

יודעים. יש שם בעיות רבות

כפייה ושמות אני צועק על זה לא

מהיום...

הנוסח המקורי

... אבל יש לי כן טענה על היהודים

החרדים למה תמיד לא מברכים

כשנושאים גרושות, למה לא

מברכים, למה לא עושים גט שני.

למה לא לומדים את ההלכות האלה

כולל... אני לא עושה אסיפות זה לא

תפקיד שלי אני לא עסקן אני רק

דברתי עם אנשים יחידים, לא

עוסק בדברים האלה, כמה פעמים

אמרו לי שידוכם עם גרושות אמרתי

להם לברר איך היה הגט אנשים

שאני מכיר אמרתי... למה לא מברכים

שנים אני מדבר על זה.. התחלתי לדבר

על פסול, אי אפשר לפסול את

הכל סיפורי כפיה ושמות וכל הדברים

האלה... אני לא עוסק בזה אני לא

הכתובת באתם לכתובת לא מתאימה...

ושמעתי הסיבה לכל זה כי פעם היו רשאים בתי-דין "חרדיים" לסדר גיטין כראות עיניהם, עד שראו חכמי הדור שיש מהם גיטין מזויפים בשמותיהם מחוסר ידיעה שהם בטלים ומבוטלים מן התורה, כגון שכותבים לאשה ספודיה "טופאחה" במקום תפאחה (תפוח בערבית). ולבעל ספודי "טשאטש" במקום תאטו (שהוא קיצור מן תתאטו, אלא שבני עדה מסוימת מוסיפים "טש" במקום אות תי"ו, כגון "תשא" במקום "תא" (תה), וכן אומרים "סוגה בתשותשנים" (!) כאשר שמעתי באוזני). ויזכר על הטוב הרה"ג ר' ישכר דוב הגר זצ"ל (האדמו"ר מסאוראן) שהיה בקי בשמות הספרדים יותר מספרדים. כאשר סיפר שהוא היה אב"ד באשקלון ובא לפניו יהודי אחד לגרש ואמר שקוראים לו